

Dr. Kovalovszky Miklós: Egy pestkörnyéki iskola társadalomrajza (Különlenyomat a peestszentlőrinci áll. fiú felső kereskedelmi iskola 1939—40. évi évkönyvéből.) Pestszentlőrinc, 1940. 8-r. 16 l.

Ma már nem kell bővebben magyaráznunk, hogy a nevelő csak akkor dolgozhatik tudatosan és eredményesen, ha ismeri azokat a viszonyokat, amelyek között növendékei élnek. Az iskolai állapot- vagy társadalomrajzokat éppen ez a megfontolás teszi nagyjelentőségűvé. Ott kellene tartanunk, hogy ne legyen olyan iskola, amelyik nem rendelkezik ilyen helyzetképpel. Ettől a kívánalomtól, sajnos, még messze vagyunk. Az előttünk fekvő kis tanulmány az első ilyen irányú munkák közé tartozik.

A dolgozat első része a szülő-társadalom rajzát adja a származás, népesedés, társadalmi megosztás és életkörülmények (anyagi viszonyok, lakás, étkezés) alapján. A második rész már közvetlenül a növendékekre vonatkozik. Külső körülményeik közül. előéletükről, keresetükről, ruházatukról és egészségügyi állapotukról szól bővebben. Szellemi téren pedig szórakozásukat, olysmányaikat, országismeretüket, érdeklődési körüket és pályaválasztásukat teszi behatóbb vizsgálódás tárgyává.

Mivel ez a tanulmány egy pestkörnyéki város kereskedelmi iskolai növendékeinek életkörülményeivel foglalkozik, tehát olyan osztályt ír le, amelyik legtöbbször polgári iskolából lép kereskedelmibe, vagyis társadalmilag emelkedik, nagyon élesen világítja meg az új középosztály termelődésének és kiégésülésének folyamatát. Budapest nagyvárosi vonzása szintén kibontakozik az adatokból. E helyütt mégis nevelési használhatósága miatt említjük meg elsősorban. A vizsgálat eredményéből helyszüke miatt nem áll módunkban szemelvényeket közölni, bár itt-ott az iskola szűkebb körén túlnövő összefüggésekre lehetne rámutatnunk. A körülmények feltárása ugyan éppen nevelői szempontból nem tekinthető teljesnek, mégis elismeréssel kell szólnunk a probléma felvetéséről, mint a tudatos és a valóságot jobban tisztelő nevelés feltételéről. Dícséretet érdemel azonkívül a feldolgozás módja is, valamint a tömör — csupán a lényegre szorítókozó — beszámoló. Bárcsak minél több hasonló iskolai társadalomrajz látna napvilágot, hogy minél előbb elkészülhetne az egész ország nevelésügyi állapotrajza.

Jankovits Miklós.

Giacomo Maffei írásai. Krisztus kalóza címen összegyűjtötte P. Arrighetti Ernő. Fordította **Husztiné Révhegyi Rózsa**. Rákospalota, 1939., kis 8-r. 209 l.

A mai korfordulón a vallásos, erkölcsös nevelés is nagyot változott, nagyot haladt. Eszménye, végső célja mindig a szent ember volt. De a szentek életét a nép fantáziája annyira körülfonta a legenda folyondárjával, hogy az erkölcsi életnek ezek a hősei eszmény helyett inkább másvilágból idetévedt különcöknek látszottak, akiknek követése rendes ember számára nem is lehetséges, nem is kívánatos. A szent élet lényegének tekintették a rendkívülit s az elérhetetlen céllal inkább aggályosságra, kicsinyességre, farizeizmusra ösztönöztek, mint Isten fiainak nyílt becsületességére, szabadságára. Ez ellen a meghamisított kereszténység ellen száz évvel ezelőtt kezdette meg erős kritikáját Bosco Szent János s a szeretet himnuszára (1 Kor. 13. f.)

építette fel megelőző módszerét. Alapfelfogása szerint ez a föld a mennyország előcsarnoka és csak az emberek értetlensége, szeretetlensége züllesztí a pokol tornácává. A keresztény ember jogilag és képességileg Krisztus testvére, de a gondos nevelés hivatott ebből a lappangó csirából a szeretet napjának melegével a krisztusi lelkiület kialakítására.

Ennek az új eszménynek három fővonása emelkedik ki: 1. A természetesnek nagyobb értékelése, a testi egészségnek és a nemzeti szellemnek felkarolása; 2. a természetfölötti lényegéhez való visszatérés a szentmisének; szentségeknek és a Szentírásnak homloktérbe állításával, s a szentelmények, mondvacsinált önmegtágadások, a szentek tiszteletére rendezett számtalan ajtosság és ünnep megnyirbálásával. 3. az igazságra, igazmondásra, bátorságra nevelés; mert az alázatosság bátorság nélkül könnyen gyávasággá torzul s a szeretet igazságosság nélkül alig egyéb, mint képmutatás.

Ezeket az eszményeket valóstítják meg kedves közvetlenséggel és szeretetreméltósággal Don Bosco-nak a boldoggáavatandók sorába került tanítványai.

Első volt közöttük *Savio Domonkos*, a vidám fiúk társaságának megalapítója, kinek életrajzát maga Don Bosco írta meg s azóta számtalan kiadásban terjedt el.

A másik *Frassati György Péter* az örökké mosolygó turista; izmos, erős, talpig ember, aki kerékpározik, autót vezet, siel, óriás hegycsúcsokra mászik és mint szigorló hányamérnök hal meg 25 éves korában 1925-ben. Azóta 650 ifjúsági egyesületet neveztek el róla s életrajza százezer példányban terjedt el.

A harmadik *Maffei Giacomo*, aki még egészen közöttünk élt: 1935-ben halt meg, mint orvostanhallgató. A legelső balillák közé tartozott, már 1923-ban lépett be s ebben a hazafias szervezetben érdemkeresztet, ünnepélyes dícséreteket kapott. Csakhamar kitűnt éles ítélőképeségével, ügyes tollával, természetes szónoki készségével s az Actio Catholica minden ifjúsági gyűlésének hivatalos szónoka lett. A Szent Vince-egyesületben megismeri a városzéeli nyomortanyákat s ennek hatása alatt, amerre csak járt, mindenütt Szent Vince egyleteket alapított. Többször írja: »Ha a szegényekre gondolunk, összes feltámadó szeszélyeink azonnal elmulnak«. Nyílt, őszinte, bátor jellemével, jóságos szívével ellenállhatatlan befolyást gyakorolt társaira. Elöttünk levő írásaiban a természetfölötti valóságról szerzett meggyőződést éles logikával, nemes egyszerűséggel önti formába.

Őszintén vázolja a diákélet küzdelmeit a mai súlyos olasz vizsgarendszerrel. Az V. gimnázium után el is bukott a kis érettségén számtanból és osztályt kellett ismételnie. Ez az eset nagyon lehangolta, de nem tört össze. Bevonult a szaléziak turini San Giovanni kollégiumába és kitűnő eredményt ért el, főleg a líceumi érettségén. Bolognában eltörölhetetlen emléket hagyott egyetemi hallgató, főleg orvostanhallgató társai között. Lelkiületére jellemző, hogy amikor már órák kérdésének látszott a halála s édesanyja kétségbeesett sírásra fakadt mellette, a haldokló ráemelte nagy szemét, megfogta a feszületet, anyja ajkához szorította, hogy csókolja meg és merítsen belőle vigasztalást. Pár óra mulva a szentek derűjével költözött boldogabb hazába.

Haláia után Szent Ignác és Bosco Szent János fiai együttműködve, minden írását összegyűjtötték, s az előttünk levő kötetben szemelvényeket közölnek belőlük.

Az első rész Maffei naplójának gyöngyeit tartalmazza. Ezt az írást egy helyeggyűjtő doboz fenekén jól elrejtve találták meg. Életében senkinek sem mutatta; sem édesatyja, sem két gyóntatója nem tudott róla. Nem szánta tehát nyilvánosság elé, ezért a teljes őszinteségnek és őrde közvetlenségnek erejével hat. Lényegét tekintve himnuszot zeng benne a tartalmas életre, főleg az apostoli tevékenységre. Mivel látja, hogy az egyetemi diákság körében rengeteg a legalantasabb, a leghitványabb fajtájú tisztátalanság s az Isten képére alkotott teremtménnyel, mint valami szórakoztató lelketlen tárgygyal bánnak, parancsoló szükségnek tartja egyéni apostolkodással gátat vetni az undokságok áradata ellen. »Sokan hisznek a tömegapostolkodásban (gyűlésekben) én nem hiszek benne. Kétezere éves kereszténység után az erkölcsi javulás — különösen a diáksággal kapcsolatban — csak egyéni tevékenységen alapulhat. Erre őszinte tevékeny apostolok kellene, nem a statisztikába, programmokba naptárakba feljegyzett áldozások, nőies versengések, amelyekben az a nyertes, aki évente 250—300 lelkeskört állított össze.« Ezeknél fontosabb, hogy tanuló társunkhoz szeretettel közeledjünk. Néhány percnyi beszélgetés után már megértjük, milyenek a tulajdonságai, mert az ifjú mindig őszinte az ifjúval szemben. S ekkor a tér nyitva áll a gyom írtására és a mélyszántásra, s az isteni Magvető megkezdheti művét. Barátok azonban csak úgy leszünk, ha áldozatot hozunk a barátért, a legnagyobb figyelmet tanusítjuk iránta, szükségletei, óhajai, fájdalmai és mindenekfelett örömei iránt.

A mű második része Maffei-nek szüleikhez intézett számtalan levele közül azokat közli, melyek tartalmuk változatosságával, ötlet-gazdasággal, a gyermeki érzés melegségével, a vallás bensőségével kiválnak. A szemelvények mintaszerűen mutatják be, hogyan válik a gyermeki hitből a tudományosan képzett ifjú komoly meggyőződése a lelki vezető és a derék édesapa iránnyitása mellett.

A harmadik részben az előjárókhöz írt levelek következnek. Ezekből tanulta meg »a legszebb, legderűsebb életet élni.« Viszont társaságukban látogatta a nyomortanyákat s ébresztette és váltotta valóra a lelke mélyén nyugvó tevékeny szeretetet. A negyedik rész Maffei néhány cikkét közli. Már gyermekkorában terjesztette a katolikus újságokat, igen korán irogatott előbb az ifjúsági szervezetek lapjaiba, később a tekintélyes *Avvenire d'Italia* hasábjain. Végül egyesületi előadásai és baráti levelei következnek.

Maffei írásaiban nincsen dagályos szóvirág, mesterkélt, elhamarkodott okoskodás. Barátsága nemcsak érzés, hanem apostolkodás. Elsősorban a fiatalokhoz szól a katolikus egyesületek, kollégiumok ifjúságához, az egyetemi hallgatókhoz, az Actio Catholica tagjaihoz, de mindenek előtt azokhoz, akik a kritikus kor lázas küszködésében hiába keresik az erkölcsi megnyugvást. Ezeknek valóban ajánljuk, hogy az írásokat apránként, elmélkedve olvassák és példaképpül vessék lelkükbe Maffei Giacomo nemes lelkületét.

A művet *Husztiné Révhegyi Rózsa*, a nagyműveltségű édesanya finom érzékével választotta ki az újabb olasz pedagógiai irodalomból és gondosan, az eredetinek megfelelő kedves közvetlenséggel fordultat, gördülékeny nyelven fordította le magyarra. A rákospalotai szalézianus nyomda pedig remek keretbe foglalta korunk pedagógiai irodalmának ezt a kis gyöngyét; bőségesen ellátta illusztrációkkal és személyzetének szeretetteljes gondja volt a nyomdatechnikai kiállításra. Don Bosco magyar fiainak ez a teljesítménye is kitűnő toborzás a vallásos nevelés korszerű eszményének terjesztése, terjesztése, tettekkel megvalósítása érdekében.

Mester János.

Christel Reinhardt: Der Jugendfunk. Würzburg, 1938. X+130 lap. A *Zeitung und Leben* sorozat 48. kötete.

A rádiónak világot átfogó szellemi közvetítő, a nagy nyilvánosság tájékoztatására irányuló (publicisztikai) szerepe és jelentősége mind szélesebb körben nyilvánkozik meg és folyton újabb területeket vonz magához. Ezek között elsőrendű hely illeti meg az ifjúságot, amelynek szórakoztatása és oktatása, továbbképzése és önművelése érdekében eléggé meg nem becsülhető tevékenységet fejt ki. Könyvünk, amely egyúttal a müncheni egyetem bölcsészeti karához beterveztett értekezés, a német ifjúsági rádióknak a rendelkezésre álló hivatalos és szakirodalmi adatok lelkiismeretes felhasználásával készült úttörő monografiája. Célja: bemutatni az intézmény szervezetét és feladatait, különös tekintettel szellemi közvetítő szerepére irányuló törekvéseire; áttekintést adni a német ifjúságra gyakorolt határozó befolyásról a politikai ember-típus kialakításának közös nagy célja érdekében, ami egyúttal kezeskedik a német nép jövőjéért. A munka egy-egy általános és különleges részre oszlik. Amabban a rádióknak (újságnak és mozgóképeknek) egyetemes művelődési, politikai, közgazdasági feladataival, közvetítő szerepük közös vonásaival foglalkozik, majd külön az ifjúsággal kapcsolatban. Ebben minket pedagógiai szempontból főleg az ifjúságnak kor és hivatás szerint való csoportosítása, továbbá lélektani és szellemi képességei érdekelnek, amit szerzőnk sprangeri utalásokkal támaszt alá. Két főcsoportot különböztet meg: gyermekrádió (4—10 évesek), ifjúsági rádió (10—24 évesek); ez utóbbi újabb négy csoportra tagozódik: fiatal lányok és fiúk (10—14 év), Hitler-ifjak (14—18 év), diákrádió (18—24 év), serdülő leányok, *Bund deutscher Mädel* (14—21 év.) Hivatás szerint az ifjúságot az ipari, a mezőgazdasági és a kézműves üzemek szerint osztályozza. Arra a kérdésre, hogy az ifjúság milyen lélektani felkészültséggel rendelkezik, a rádió közvetítő szerepével szemben, tényként megállapítja, hogy részéről teljes komolyság nyilatkozik meg, főleg az újabb nemzedékben, mely mintegy belenőtt a rádióba és gyakorlat folytán erősen kifejlődött halláskultúrával rendelkezik. A 2. főrész mindvégig részletesen az ifjúsági rádió intézményét tárgyalja legkülönbözőbb vonatkozásaiban. Ezzel nem tévesztendő össze az »iskolai rádió« (*Schulfunk*, *Lehrerrundfunk*), amelynek érdekében a tanügyi hatóságok, főleg a berlini *Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht* és egy 1930-ban alakult központ (*Zentralstelle*) buzgólkodnak. A meglévő állapotok és eredmények